

Bezgalīgais stāsts

Mihaels Ende

BEZGALĪGAIS STĀSTS

Sebastiāna Mešenmozera ilustrācijas

 ZVAIGZNE ABC

STĀIRAVĪTĪA :īpāšņieks Kārlis Koniņš Koreporets

Šis uzraksts bija lasāms uz maza veikaliņa stikla durvīm, taču tāds tas, protams, izskatījās tikai tad, ja no krēslainās telpas iekšpuses raudzījās cauri rūtij uz ielu.

Laukā bija pelēks, auksts novembra rīts, un lietus lija aumaļām. Lāses ritēja lejup pāri stiklam un ķeburainajiem burtiem uz tā. Vienīgais, ko varēja saredzēt cauri rūtij, bija lietus izraibināts mūris ielas pretējā pusē.

Piepeši durvis tik sparīgi atsprāga vaļā, ka mazs misiņa zvanu ķekars, kas karājās virs tām, satraukti iešķindējās un labu laiku nespēja vien nomierināties.

Šā trokšņa cēlājs bija mazs, resns zēns, varbūt gadus desmit vai vienpadsmit vecs. Slapjie, tumšbrūnie mati krita viņam sejā, mētelis bija lietū izmircis un pilēja, siksnā pāri plecam karājās skolas soma. Puišelis bija drusku bāls un gluži bez elpas, taču, kaut arī viņu nupat vēl bija vajājusi steiga, tagad viņš stāvēja atvērtajās durvīs kā zemē ieaudzis.

Zēnam pretī stiepās gara, šaura telpa, kas dziļumā izzuda mijkrēsli. Gar sienām griestu augstumā slējās plaukti, piebāzti pilni ar dažāda formāta un lieluma grāmatām. Uz grīdas krājās milzīgas foliantu kaudzes, uz dažiem galdiem, grēdās sakrautas, gulēja mazākas grāmatas, tās bija iesietas ādā, un to muguriņas spīguļoja zeltā. Aiz grāmatu mūra, kas pacēlās cilvēka augumā telpas pretējā galā, bija samanāms lampas stars. Šajā gaismas kūlī brīdi pa brīdim uzvērās augšā dūmu kliņģeris, kļuva lielāks un tālāk izgaista tumsā. Šie dūmi atgādināja signālus, ar kuriem indiāņi raida ziņas no kalna uz kalnu. Acīmredzot tur kāds sēdēja, un zēns patiešām tagad izdzirdēja aiz grāmatu sienas ļoti nelaipnu balsi sakām:

– Jūs varat brīnīties vai nu iekšā, vai ārā, tikai taisiet ciet durvis. Caurvējš.

Zēns paklausīja un lēnām pievēra durvis, tad tuvojās grāmatu sienai un uzmanīgi paraudzījās ap stūri. Tur augstā aplupušas ādas atzveltnī ar galvas balstiem sēdēja smagnējs, plecīgs vīrs. Mugurā viņam bija sagumzīts melns uzvalks, kas izskatījās novalkāts un nezin kāpēc noputējis. Viņa vēders bija iespīlēts puķotā vestē. Vīram bija kails galvvidus, vienīgi vīrs ausīm galvai abās pusēs slējās gaisā baltu matu kušķi. Seja bija sārta un atgādināja nikna buldoga purnu. Uz bumbuļveida deguna bija uztupinātas mazas acenes zeltītos ietvaros. Turklāt vīrs kūpināja līku pīpi, iespraustu lūpu kaktiņā, – tāpēc arī mute bija savilkta šķībā grimasē. Uz ceļiem viņš turēja grāmatu, kuru acīmredzot nupat bija lasījis, bet tagad aizvēris, atstādams starp lapām kreisās rokas rādītājpirkstu, tā sacīt – grāmatzīmes vietā.

Tagad vīrs ar labo roku noņēma acenes, nopētīja mazo, resno zēnu, kurš stāvēja viņam pretī un kura mētēlis pilēja, samiedza acis šaurā spraudziņā, radīdams vēl nelaipnāku iespaidu, un strupi nomurmināja: "Ak Dievs!" Tad vīrs atkal atvēra savu grāmatu un lasīja tālāk.

Zēns īsti nezināja, ko iesākt, tāpēc palika stāvam, kur stāvējis, un raudzījās veikalniekā lielām acīm. Beigu beigās vīrs vēlreiz aizvēra grāmatu – tāpat kā iepriekš atstādams pirkstu starp lapām – un saīdzis sacīja:

– Paklausies, zēn, es neciešu bērnus. Mūsdienās gan visa modernā pasaule jums izdabā līdz vājprātam – taču ne es! Es ne mazākā mērā neesmu bērnu draugs. Manā skatījumā bērni nav nekas cits kā vien muļķīgi brēkuļi, palaidņi, kuri visu izposta, kuri grāmatas pieķēpā ar ievārījumu, saplēš lapas un kuriem nospļauties par to, ka varbūt arī pieaugušajiem ir savas rūpes un raizes. Es to saku tikai tāpēc, lai tu uzreiz zinātu, ar ko tev ir darīšana. Un turklāt – bērnu grāmatu man nav, bet citas grāmatas es tev nepārdošu. Lūk, tā – ceru, ka mēs būsīm viens otru sapratuši!

To visu šis vīrs bija pateicis, neizņemdam pīpi no zobiem. Tagad viņš atkal atvēra savu grāmatu un iegrīma tajā.

Zēns mēmi pamāja un pagriezās, lai dotos prom, taču viņam nezin kādēļ šķita, ka dzirdēto nevar pieņemt gluži bez iebildumiem, tāpēc pagriezās vēlreiz un klusītiņām sacīja:

– Visi jau nav tādi.

Vīrs lēnām pacēla skatienu un atkal noņēma acenes.

– Tu joprojām esi šeit? Vai tu nevarētu pateikt, kas man jādara, lai vienreiz tiktu vaļā no tāda kā tu? Nu ko tu vēlējies tik ārkārtīgi svarīgu sacīt?

– Neko svarīgu, – zēns nomurmināja vēl klusāk. – Es tikai gribēju... ne jau visi bērni ir tādi, kā jūs sakāt.

– Ak tā! – Vīrs tēlotā izbrīnā savilka uz augšu uzacis. – Tad, jādomā, tu pats esi tas lielais izņēmums, ko?

Resnais zēns nezināja, ko atbildēt. Viņš tikai bikli paraustīja plecus un pagriezās, lai dotos projām.

– Un uzvedība, – viņš izdzirdēja sev aiz muguras saīgušo balsi, – tava uzvedība nav ne plika graša vērtā, citādi tu vismaz būtu stādījies priekšā.

– Mani sauc Bastiāns, – zēns sacīja, – Bastiāns Baltazars Bukss.

– Ļoti dīvains vārds, – vīrs noņurdēja, – ar trim B. Nujā, bet tu neesi vainīgs, ne jau pats sev esi vārdu izvēlējis. Mani sauc Karls Konrāds Koreanders.

– Jums ir trīs K, – zēns nopietni aizrādīja.

– Hm, – večuks norūca, – taisnība!

Viņš izpūta dažus dūmu mākonīšus.

– Tā ja, patiesībā jau ir gluži vienalga, kā mūs sauc, jo mēs taču vairs neredzēsimies. Tagad es vēl gribētu uzzināt tikai vienu – proti, kāpēc tu pirmīt ar tādu blīkšķi ielauzies manā veikalā. Nudien šķita, ka tu no kāda muktū. Vai tā bija?

Bastiāns pamāja. Viņa apaļā seja pēkšņi likās kļuvusi vēl bālāka nekā pirmīt un acis arī mazliet lielākas.

– Droši vien tu esi aplaupījis kāda veikala kasi, – Koreandera kungs minēja, – vai notriecis gar zemi kādu vecu kundzi – ej nu sazini, ko tādi kā tu mūsdienās vēl mēdz pastrādāt. Vai tev dzenas pakaļ policija, mans bērns?

Bastiāns purināja galvu.

– Klāj vaļā, – Koreandera kungs skubināja, – no kā tu muki?

– No citiem.

– No kādiem citiem?

– No saviem klasesbiedriem.

– Kāpēc?

– Viņi... viņi nekad neliek mani mierā.

– Ko tad viņi dara?

– Viņi man uzglūn pie skolas.

– Un tālāk?

– Tad viņi klaigā vienas vienīgas muļķības. Grūsta mani un zobojas.

– Un tu to paciet?

Koreandera kungs brīdi nosodoši aplūkoja zēnu un tad pajautāja:

– Kāpēc tu viņiem nesadod pa mīci?

Bastiāns paskatījās veikalniekā platām acīm.

– Nē, to es negribu. Turklāt es neesmu nekāds lielais bokseris.

– Un kā ar cīkstēšanos? – Koreandera kungs gribēja zināt. – Ar skriešanu, peldēšanu, futbolu, vingrošanu? Vai tu vispār ne uz ko neesi spējīgs? Zēns papurināja galvu.

– Citiem vārdiem sakot, – Koreandera kungs turpināja, – tu esi vārgulis, ko?

Bastiāns paraustīja plecus.

– Bet runāt tu galu galā māki, – Koreandera kungs sacīja. – Kāpēc tu neturies saviem klasesbiedriem pretī, kad viņi izsmej tevi?

– Vienreiz es mēģināju...

– Un ko viņi?

– Šie iesvieda mani atkritumu tvertnē un piesēja tai virsū vāku. Divas stundas es auroju, līdz mani kāds sadzirdēja.

– Hm, – Koreandera kungs norūca, – un tagad tu vairs neuzdrošies. Bastiāns pamāja.

– Tātad tu piedevām vēl esi zaķapastala, – Koreandera kungs secināja. Bastiāns nokāra galvu.

– Droši vien tu esi īsts karjerists, ko? Labākais skolnieks klasē ar apaļiem piecniekiem, visu skolotāju mīlulis, vai nav tiesa?

– Nē, – Bastiāns sacīja, joprojām vēl nodūris skatienu, – pērn es paliku uz otru gadu.

– Dievs debesīs! – iesaucās Koreandera kungs. – Tātad caur un cauri neveiksminieks.

Bastiāns neko neatbildēja. Viņš tikai stāvēja, un viss. Zēna rokas šļaugani nokarājās, mētelis pilēja.

– Kā tad viņi tevi izzobo? – Koreandera kungs gribēja zināt.

– Ak, visādi.

– Piemēram?

– “Kokā sēž un ņammā mūsu lielais čamma. Brakšķēdams dveš resnais zars: “Nav vēl redzēts šitāds svars!””

– Ne pārāk asprātīgi, – Koreandera kungs izmeta, – un ko vēl? Bastiāns mazliet vilcinājās, tad noskaitīja:

– Fantazētājs, niekkalbis, lielbnieks, blēdis...

– Fantazētājs? Kāpēc?

– Es reizēm sarunājos pats ar sevi.

– Ko tad tu tādu, piemēram, runā?

– Es izdomāju visvisādus stāstus, izgudroju vārdus, kādu vēl nemaz nav, un tamlīdzīgi.

- Un šos stāstus tu stāsti pats sev? Kāpēc?
- Nevienu citu taču tie neinteresē.
- Koreandera kungs brīdi domīgi klusēja.
- Un ko par to saka tavi vecāki?
- Bastiāns uzreiz neatbildēja. Tikai pēc laiciņa viņš nomurmināja:
- Tētis nesaka neko. Viņš nekad neko nesaka. Viņam viss vienalga.
- Un tava mamma?
- Viņas... vairs nav.
- Vai tavi vecāki ir šķīrušies?
- Nē, – Bastiāns paskaidroja, – mamma ir mirusi.

Šajā mirklī iezvanījās tālrunis. Koreandera kungs ar zināmu piepūli piecēlās no atzveltnes krēsla un šļūcošiem soļiem iegāja nelielā kabinetā, kas atradās aiz veikala. Viņš nocēla klausuli, un Bastiāns neskaidri dzirdēja, ka Koreandera kungs nosauc savu vārdu. Tad kabineta durvis aizvērās un nebija dzirdams nekas vairāk kā vien apslāpēta murmināšana.

Bastiāns stāvēja un īsti nespēja saprast, kas viņam bija lēcies – kāpēc viņš kļuvis tik vaļširdīgs un visu to izstāstījis. Zēns necieta, ja viņu kāds iztaujāja. Pēkšņi – kā zibens ķertis – Bastiāns sev par šausmām atcerējās, ka var nokavēt stundas – jā, katrā ziņā pēdējais laiks steigties prom pa galvu pa kaklu –, taču viņš palika stāvam, kur stāvējis, nespēdams saņemties. Kaut kas zēnu turēja ciet, tikai viņš nezināja – kas.

No kabineta joprojām vēl bija dzirdama apslāpētā balss. Tā bija gara saruna pa tālruni.

Bastiāns aptvēra, ka jau labu laiku stīvi lūkojas uz grāmatu, ko Koreandera kungs pirmīt bija turējis rokās un kas tagad gulēja ādas atzveltnī. Viņš vienkārši nespēja no tās novērst acis. Bija tāda sajūta, it kā tā izstarotu kādu magnētisku spēku, kas neatvairāmi pievelk.

Zēns pietuvojās atzveltnes krēslam, lēnām izstiepa roku, pieskārās grāmatai – un tajā pašā acumirkli viņam iekšā kaut kas noklikšķēja, it kā būtu aizcirtušās kādas lamatiņas. Bastiānam radās neskaidra nojauta, ka līdz ar šo pieskārienu ir iesācies kaut kas neatsaucams un tas tagad neapturami ies savu ceļu.

Viņš pacēla grāmatu, lai aplūkotu no visām pusēm. Tā bija iesieta vara krāsas vākos un spīdēja, kad to pagrozīja rokās. Steidzīgi pašķīstījis lapas, viņš redzēja, ka teksts iespiests divās dažādās krāsās. Izskatījās, ka ilustrāciju nav, toties bija brīnumskaisti, lieli iniciāļi. Aplūkojis iesējumu vēlreiz rūpīgāk, zēns atklāja uz tā divas čūskas – vienu gaišu un otru tumšu –, kas,

iekodušās viena otrai astē, veidoja ovālu. Un šajā ovālā savādi izliektiem burtiem bija lasāms virsraksts:

BEZGALĪGAIS STĀSTS

Cilvēciskās kaislības ir liels noslēpums, un bērnus tās piemeklē tāpat kā pieaugušos. Kaislību vajātie nespēj tās izskaidrot, bet cilvēki, kuriem tās svešas, nespēj tās saprast. Ir ļaudis, kas riskē ar savu dzīvību, lai sasniegtu kādu kalna virsotni. Neviens, pat ne viņi paši, nespētu izskaidrot – kāpēc. Cits izputina sevi, lai iekarotu sirdi, kas pieder kādai personai, kura negrib ne dzirdēt par viņu. Vēl cits pieder kādai personai, kura negrib ne dzirdēt par viņu. Vēl cits savukārt pazudina sevi, jo nespēj noturēties pretī gastronomijas vai pudeles baudām. Cits aizlaiž vājā visu savu mantību, cerēdams uz veiksmi laimes spēlē, vai upurē visu kādai uzmācīgai idejai, kas nekad nevar kļūt par īstenību. Daži domā, ka varēs būt laimīgi tikai tad, kad nonāks kaut kur citur, nevis tur, kur viņi ir, un visu savu mūžu ceļo pa pasauli. Un daži cilvēki nespēj rast mieru, līdz nav ieguvuši savās rokās varu. Īsi sakot – ir tik daudz dažādu kaislību, cik daudz ir dažādu cilvēku.

Bastiānam Baltazaram Buksam šī kaislība bija grāmatas.

Kas nekad nav sēdējis ik pēcpusdienu ar kvēlojošām ausīm un izspūrušiem matiem pie kādas grāmatas un lasījis, lasījis, aizmirdams pasauli ap sevi un nejudzams vairs ne izsalkumu, ne aukstumu...

Kas nekad nav slepus lasījis ar kabatas bateriju zem segas, tāpēc ka tētis, mamma vai vēl kāda gādīga persona, labu gribēdama, izslēgusi gaismu un pieteikusi, ka tagad jāguļ, jo rīt taču agri jāceļas...

Kas nekad nav atklāti vai slepus nobirdinājis rūgtas asaras par to, ka brīnumainais stāsts ir galā un laiks atvadīties no varoņiem, ar kuriem kopā piedzīvots tik daudz dēku, kuri mīlēti un apbrīnoti, par kuriem izjustas bailes un kuriem līdzī cerēts, un bez kuru sabiedrības cilvēkam pasaule šķitusi tukša un bezjēdzīga...

Kas neko no tā visa pats nav pieredzējis, nu, tas droši vien nespēs saprast to, ko Bastiāns tagad darīja.

Zēns stingi vērās uz grāmatas virsrakstu, un viņam kļuva te karsts, te auksts. Jā, tieši tas bija tas, par ko viņš jau bieži bija sapņojis un ko viņš, tiklīdz iepazinis šo kaislību, bija vēlējies: stāstu, kas nekad nebeigtos! Visu grāmatu grāmatu!

Bastiānam vajadzēja šo grāmatu iegūt, lai tas maksātu ko maksādams! Lai tas maksātu ko maksādams? To bija viegli pateikt! Pat ja viņš spētu piedāvāt vairāk nekā savu kabatas naudu – trīs markas un piecpadsmit feniņus, kas viņam bija līdzī, – šis nelaipnais Koreandera kungs taču bija licis saprast skaidrāk par skaidru, ka nepārdos viņam nevienu vienīgu grāmatu. Un dāvināt nedāvinās ne tik. Stāvoklis bija bezcerīgs.

Un tomēr Bastiāns zināja, ka viņš bez šīs grāmatas nevarēs aiziet. Tagad zēnam bija skaidrs, ka viņš šeit ienācis vispār tikai šīs grāmatas dēļ, tā bija viņu noslēpumainā veidā pasaukusi, gribēdama nokļūt pie viņa, jo īstenībā tā kopš mūžīgiem laikiem ir piederējusi viņam!

Bastiāns ieklausījās murdoņā, kas aizvien vēl skanēja no kabineta.

Te – kā bijis, kā nebijis – zēns pēkšņi pavisam ātri pabāza grāmatu zem mēteļa un piespieda to abām rokām sev klāt. Nesaceldams ne mazāko troksnīti, viņš devās at muguriski uz veikala durvīm, bailīgi paturēdams acīs otras durvis, kas veda uz kabinetu. Bastiāns piesardzīgi nospieda durvju rokturi. Zēns negribēja, ka iešķindētos misiņa zvaniņi, tāpēc pavēra stikla durvis tikai šaurā spraugā, lai spētu izspraukties laukā. Tad viņš klusītiņām un uzmanīgi aiztaisīja durvis no ārpuses.

Tikai pēc tam Bastiāns sāka skriet.

Burtnīcas, skolas grāmatas un penālis somā lēkāja un grabēja soļu taktī. Bastiānam iemetās dūrējs sānos, taču viņš skrēja tālāk.

Lietus lāses tecēja pār seju un aiz apkakles.

Aukstums un slapjums lauzās cauri mētelim, tomēr Bastiāns to nejuta. Viņam bija karsti – un ne jau tikai no skriešanas.

Bastiāna sirdsapziņa, kas pirmīt grāmatu veikalā nebija ne iepīkstējusies, tagad piepeši pamodās. Visi iemesli, kas bija likušie tik pārliecinoši, pēkšņi šķita pilnīgi bezjēdzīgi, tie izkusa kā sniega-vīri ugunssplāvēja pūķa elpā.

Viņš bija zadzis! Viņš ir zaglis!

Tas, ko viņš izdarījis, bija kas ļaunāks par vienkāršu zādzību. Šī grāmata katrā ziņā bija vienreizīga un neaizstājama. Tā noteikti bijusi Koreandera kunga lielākā bagātība. Nozagt vijolniekam viņa vienreizīgo vijoli vai karalim viņa kroni – tas ir vēl ļaunāk nekā paņemt naudu no kases.

Skriedams Bastiāns turēja grāmatu zem mēteļa piespiestu sev cieši klāt. Viņš baidījās to pazaudēt, lai arī tas zēnam maksātu ko maksādams. Tas bija viss, kas viņam šajā pasaulē vēl piederēja.

Jo mājās tagad, protams, atgriezties vairs nedrīkstēja.

Bastiāns mēģināja iztēloties tēvu sēžam lielajā istabā, kurā iekārtota laboratorija, un strādājam. Visapkārt guļ dučiem cilvēku zobu atlējumu no ģipša, jo tēvs ir zobu tehniķis. Bastiāns nekad vēl nebija iedomājies par to, vai tētim šis darbs sagādā prieku. Tagad zēnam pirmo reizi tas iešāvās prātā, tikai viņš nekad vairs nevarēs tētim to pajautāt.

Ja Bastiāns tagad atgrieztos mājās, tētis baltā virsvalkā iznāktu no laboratorijas, varbūt ar ģipša atlējumu rokā, un vaicātu:

“Jau atpakaļ?”

“Jā,” Bastiāns sacītu.

“Vai šodien nenotika stundas?”

Viņš acu priekšā iztēlojās tēva kluso, skumīgo seju un apjauta, ka nespēs samelot. Bet patiesību nedrīkst teikt ne tik. Nē, vienīgais, kas atliek, ir iet prom, uz kaut kuriem, tālu, tālu. Tētis nekad nedrīkst uzzināt, ka viņa dēls kļuvis par zagli. Un var jau būt, viņš pat nemanīs, ka Bastiāna vairs nav. Šī doma pat deva tādu kā mierinājumu.

Bastiāns vairs neskrēja. Tagad viņš gāja lēnām un redzēja ielas galā skolas ēku. Pašam to nemanot, zēns bija skrējis pa parasto skolas ceļu. Šķita, ka cilvēki no ielām pazuduši, kaut arī šur tur staigāja ļaudis. Bet tādām, kas pamatīgi aizkavējies, pasaule apkārt skolai allaž rādās kā izmirusi. Un līdz ar katru soli Bastiāns sajuta arvien lielākas bailes. Zēnam tik un tā bija bail no skolas, savas dienišķo neveiksmju vietas, bailes no skolotājiem, kas bez naida apelēja pie viņa sirdsapziņas vai arī izgāza savas dusmas uz viņu, bail no citiem bērniem, kuri zobojās un nepalaida garām nevienu izdevību pierādīt, ka viņš ir neveikls un nespēj aizstāvēties. Skola Bastiānam jau vienmēr bija likusies kā nebeidzami garš cietumsods, kas ilgs, iekams viņš nebūs kļuvis pieaudzis, un kas viņam gluži vienkārši bez iebildumiem padevīgi ir jāizcieš.

Taču, izgājis cauri skanīgajiem gaitenītiem, kur vējoja grīdas vaska un mitro mēteļu smārds, kur uzglūnošais klusums namā pēkšņi kā vates korķi padarīja kurlas viņa ausis, un beidzot nostājies savas klases durvju priekšā, kas bija nokrāsotas tajā pašā vecu spinātu krāsā kā sienas visriņķī, Bastiāns saprata, ka viņam arī šeit turpmāk nav ko meklēt. Jāiet taču prom. Skaidrs, ka jāiet tūlīn.

Bet uz kuriem?

Bastiāns bija lasījis grāmatās stāstus par zēniem, kas salīga darbā uz kuģa un brauca plašajā pasaulē, lai atrastu savu laimi. Daži kļuva arī par pirātiem vai varoņiem, citi pēc daudziem gadiem atgriezās savā dzimtenē tik bagāti, ka neviens nespēja uzminēt, kas viņi bijuši agrāk.

Taču ko tādu Bastiāns neiedrošinājās darīt. Zēns arī nespēja iedomāties, ka vispār varētu tikt pieņemts par kuģapuiku. Turklāt viņam nebija ne mazākās nojausmas, kā lai nonāk ostas pilsētā, kur būtu tik drosmīgam pasākumam atbilstoši kuģi.

Tātad kurp lai viņš dodas?

Un piepeši Bastiānam iešāvās prātā istā vieta, vienīgā vieta, kur viņu, vismaz pagaidām, nemeklēs un neatradīs.

Noliktava bija liela un tumša. Te dvakoja pēc putekļiem un naftalīna. Nebija dzirdama ne skaņa, ja neņem vērā lietus kluso bungošanu pa milzīgo vara jumtu. Aiz vecuma nomelnējušās spēcīgās sijas rēgojās vienādos attālumos laukā no dēļu grīdas, mazliet tālāk satikās ar citām sijām un izzuda skatienam kaut kur tumsā. Šur tur karājās zirnekļu tīmekļi, lieli kā šūpuļtīkli, – klusi un spokaini tie šūpojās caurvējā šurpu turpu. No augšas, kur bija jumta lūka, krita blāvs gaismas stars.

Vienīgā dzīvība šajā vietā, kurā laiks šķita apstājies, bija maza pelīte, kas aiztipināja pa dēļu grīdu, atstādama putekļos sīksīkas pēdiņas. Tur, kur tā vilka pa zemi savu astīti, starp pēdiņām stiepās tieva svītriņa. Pēkšņi pelīte paslējās uz augšu un ieklausījās. Tad – žvikts! – nozuda kādā spraugā starp dēļiem.

Kādā lielā slēdzenē noskraptēja atslēga. Lēnām un čīkstēdamas atvērās noliktavas durvis, uz mirkli cauri visai telpai iespīdēja gara gaismas strēle. Bastiāns ieslīdēja iekšā, tad durvis atkal čīkstēdamas aizvērās. Zēns no iekšpuses iebāza slēdzenē lielu atslēgu un pagriezta to riņķī, tad aizšāva durvīm priekšā vēl bultu un atvieglotā nopūtās. Tagad viņš patiešām nebija atrodamas. Te neviens nemeklēs. Šeit skolas ļaudis iegriezās ārkārtīgi reti – to Bastiāns zināja pavisam droši –, un pat ja nejaušībai labpatiktos, ka tieši šodien vai rīt te kādam būtu kas darāms, tad šis cilvēks atrastu durvis aizslēgtas. Turklāt atslēgas vairs nebija savā vietā. Un, ja šai personai tomēr kaut kā izdotos atdarīt durvis, Bastiānam vēl paliktu pietiekami daudz laika, lai noslēptos starp grabažām.

Mazpamazām zēna acis pierada pie krēslas. Viņš pazina šo vietu. Pirms pusgada skolas saimnieks tika viņu pasaucis sev palīgā nest lielu veļas grozu, kas bija pilns vecām veidlapām un dokumentiem un kas bija

jānogādā noliktavā. Toreiz arī viņš bija ievērojis, kur tiek glabāta noliktavas durvju atslēga: kādā sienas skapītī, kas karājās augšējā kāpņu laukumā. Kopš tās reizes Bastiāns nekad vairs par to netika domājis. Taču tagad viņš to atkal bija atcerējies.

Bastiānam sāka salt, jo mētelijs bija viscaur izmircis un šeit augšā bija ļoti auksts. Papriekš vajadzēja sameklēt vietu, kur varētu ērtāk iekārtoties. Zēnam taču galu galā te nāksies palikt ilgu laiku. Cik ilgi – par to viņš sākumā nemaz nedomāja un nedomāja arī par to, ka viņu jau ļoti drīz sāks mocīt izsalkums un slāpes.

Bastiāns apstaigāja telpu.

Visapkārt stāvēja un mētājās dažnedažādas grabažas – plaukti, pilni aktu vākiem un sen vairs nelietotiem dokumentiem, kaudzēs sakrauti skolas soli, kuru pultis notraipītas ar tinti, statīvs, pie kura karājās ducis novecojušu ģeogrāfisko karšu, vairākas sienas tāfeles, kurām bija nolupusi melnā krāsa, sarūsējušas dzelzs krāsnis, nelietojamas vingrošanas ierīces, kā, piemēram, buks, kura ādas pārvalks bija tā saplaisājis, ka līda laukā polsterējums, pārsprāgušas medicīniskās bumbas, kaudze vecu, plankumainu paklāju, tālāk daži izbāzti dzīvnieki, pa pusei kožu saēsti, starp tiem liela pūce, klinšu ērglis un lapsa, visvisādas ķīmijas retortes un ieplaisājušas stikla kolbas, elektrības mašīna, cilvēka skelets, kas iekārts tādā kā drēbju pakaramajā, un daudzas kastes un kārbas, piebāztas ar vecām burtnīcām un skolas grāmatām. Bastiāns beidzot nolēma, ka izvēlēsies sev par mājvietu vecu vingrošanas paklāju kaudzi. Uz tās varēja izstiepties gluži kā uz dīvāna. Viņš pavilka to zem jumta lūkas, kur bija visgaišāk. Tuvumā, sakrautas cita uz citas, gulēja dažas pelēkas armijas segas, ļoti putekļainas, zināms, un sadriskātas, taču pilnīgi lietojamas. Bastiāns tās atnesa. Viņš noģērba slapjo mēteli un pakāra blakus ģindenim uz drēbju pakaramā. Nāves tēls mazlietiņ sašūpojās, taču Bastiānam no tā nebija bail. Varbūt tāpēc, ka zēns mājās jau bija pieradis pie līdzīgām lietām. Viņš noāva arī savus izmirkušos zābakus. Palicis vienās zeķēs, Bastiāns apsēdās turka pozā uz vingrošanas paklājiem un kā indiānis uzsedza uz pleciem pelēko segu. Blakus gulēja viņa soma – un grāmata vara krāsas iesējumā.

Bastiāns iedomājās par to, ka pārējiem tagad lejā klasē ir vācu valodas stunda. Varbūt viņi raksta domrakstu par kādu neizsakāmi garlaicīgu tēmu.

Bastiāns paskatījās uz grāmatu.

– Gribētos zināt, kas notiek grāmatā, kamēr tā ir aizvērta, – viņš klušitiņām sev sacīja. – Protams, tajā ir iekšā tikai burti, kas nodrukāti uz

papīra, un tomēr – kaut kam tur jānotiek, jo, tiklīdz es to atveru, tajā pēkšņi ir vesels stāsts. Tur uzrodas personas, kuras es vēl nepazīstu, un visneiedomājamākie piedzīvojumi, darbi un cīņas – un dažkārt tur ir vētras sabangotas jūras vai svešas zemes un pilsētas. Jā, tas viss grāmatā ir. Un tā, protams, ir jālasa, lai visu to piedzīvotu. Bet tas ir iekšā jau pirms tam. Gribētos zināt – kā tas var būt?

Un piepeši bija iestājies gluži vai svētsvinīgs mirklis.

Bastiāns iekārtojās ērtāk, paņēma grāmatu

BEZGALĪGAIS STĀSTS,

atvēra pirmo lappusi un sāka lasīt.